

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์สถานการณ์การบริหารความเสี่ยงในโรงพยาบาลผู้ป่วยอายุรศาสตร์ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive study) ในช่วงเวลาที่ศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วย เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยง กลุ่มผู้บริหาร และ กลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ โดยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของโรงพยาบาลและของฝ่ายการพยาบาลในช่วงปี 2547-2555 โดยกำหนดลักษณะของเอกสาร ดังนี้

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของโรงพยาบาลและของงานพยาบาลผู้ป่วยอายุรศาสตร์ รวมทั้งข้อมูลด้านการบริหารความเสี่ยงในระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของโรงพยาบาล

1.2 เอกสารที่เกี่ยวกับนโยบายการบริหารความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่และของฝ่ายการพยาบาล

1.3 แผนพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่และของฝ่ายการพยาบาล ประจำปี 2555

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้เป็นประชากร

2. กลุ่มผู้บริหารของโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ที่เป็นคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง จำนวน 31 คน

3. กลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลผู้ป่วยอายุรศาสตร์ จำนวน ทั้งหมด 181 คน ประกอบด้วย พยาบาล 96 คน ผู้ช่วยพยาบาล 60 คน และ พนักงานช่วยการพยาบาล 25 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย 2 กลุ่ม จำนวน 39 คน โดยกำหนดการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร จำนวน 7 คน ประกอบด้วย แพทย์ภาควิชาอายุรศาสตร์ ผู้มีตำแหน่งเกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงโรงพยาบาล 1 คน กลุ่มผู้บริหารทางการแพทย์ที่มีตำแหน่งเกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงทางการแพทย์ของฝ่ายการพยาบาล 2 คน ผู้บริหารงานการพยาบาลผู้ป่วยอายุรศาสตร์ 2 คน และหัวหน้าหอผู้ป่วยอายุรกรรม 2 คน

2. กลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในงานการพยาบาลผู้ป่วยอายุรศาสตร์ จำนวน 32 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกรรมการของงานการพยาบาลผู้ป่วยอายุรศาสตร์ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย จำนวน 2 คนดังนี้

2.1.1 กรรมการการประกันคุณภาพ 1 คน

2.1.2 กรรมการด้านการดูแลสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 1 คน

2.2 กลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในงานการพยาบาลผู้ป่วยอายุรศาสตร์ในการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมอง (ยกเว้นกรรมการประกันคุณภาพ และกรรมการด้านการดูแลสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย) จำนวน 30 คน ประกอบด้วย

2.2.1 พยาบาลจำนวน 12 คน

2.2.2 ผู้ช่วยพยาบาลจำนวน 12 คน

2.2.3 พนักงานช่วยการพยาบาลจำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แนวคำถามที่ใช้สำหรับการสัมภาษณ์ผู้บริหารและกรรมการที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ซึ่งลักษณะแนวคำถาม ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นตามแนวคิดการประเมินคุณภาพของโดนาเบเดียน (Donabedian, 2003) ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ โครงสร้าง กระบวนการ และผลลัพธ์ มาเป็นคำถามที่ใช้สัมภาษณ์บุคคลสำหรับผู้บริหารทางการแพทย์ ผู้บริหารฝ่ายการพยาบาล ที่มีตำแหน่งเกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงของ

โรงพยาบาล ผู้บริหารงานการพยาบาลผู้ป่วยอายุรศาสตร์ หัวหน้าหอผู้ป่วย กรรมการที่รับผิดชอบด้านการประกันคุณภาพ และด้านการดูแลสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ เพศ วุฒิการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 2 เป็นแนวคำถามเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย กระบวนการการบริหารความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยและผลลัพธ์ของการบริหารความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย โดยผู้ศึกษาใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ

2. แนวคำถามที่ใช้สำหรับการประชุมกลุ่มระดมสมองของบุคลากรทางการพยาบาล ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ เพศ วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 2 เป็นแนวคำถามเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย กระบวนการการบริหารความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยและผลลัพธ์ของการบริหารความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย รวมทั้งข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย โดยผู้ศึกษาใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นบุคลากรทางการพยาบาลที่ปฏิบัติงานในงานการพยาบาลผู้ป่วยอายุรศาสตร์ สามารถให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ

3. เครื่องบันทึกเสียง จำนวน 2 เครื่อง

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แนวคำถามที่ใช้สำหรับการสัมภาษณ์ผู้บริหารและกรรมการ รวมถึงแนวคำถามที่ใช้สำหรับการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมองเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย งานการพยาบาลผู้ป่วยอายุรศาสตร์ ผู้ศึกษานำไปตรวจสอบความเหมาะสมของแนวคำถามโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์พยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารความเสี่ยงจำนวน 1 ท่าน และกรรมการที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงในหน่วยงาน ภายหลังได้รับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ศึกษานำเครื่องมือมาปรับปรุงก่อนนำไปใช้

การเตรียมผู้ศึกษา

ผู้ศึกษาได้มีการเตรียมตัวในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยเข้ารับการอบรมเรื่องการวิจัยเชิงคุณภาพ จัดโดยสาขาวิชาการบริหารการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2554 และผู้ศึกษาได้ทดลองสัมภาษณ์บุคลากรพยาบาล 3 คน ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาพร้อมกับอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระเพื่อพิจารณาประเด็นที่ยังไม่ครอบคลุม จากนั้นนำไปเพิ่มเติมในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาทำการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง โดยการเสนอหัวข้อโครงร่างการค้นคว้าแบบอิสระต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ภายหลังได้รับอนุมัติแล้ว ผู้ศึกษาทำการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างทราบเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา และอธิบายสิทธิของกลุ่มตัวอย่าง ในการตอบรับหรือปฏิเสธในการเข้าร่วมการศึกษา โดยที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากรทีมสุขภาพไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน และชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่าคำตอบจากการรวบรวมข้อมูลจะถือเป็นความลับ จะนำเสนอในภาพรวม ใช้เฉพาะการศึกษาครั้งนี้เท่านั้น และจะทำลายเทปบันทึกเสียงหลังเสร็จสิ้นการศึกษา เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินดียินดีเข้ารับการศึกษ ผู้ศึกษาให้กลุ่มตัวอย่างลงนามในเอกสารยินยอมเข้ารับการศึกษ และรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ผู้ศึกษาดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ศึกษาทำหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เสนอต่อคณบดีคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และขออนุญาตดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูล

2. เมื่อผู้ศึกษาได้รับอนุญาตให้เก็บข้อมูลแล้ว ผู้ศึกษาจึงติดต่อประสานงานกับหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ด้วยตนเอง เพื่อแนะนำตัวชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและขั้นตอนการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ผู้ศึกษาเข้าพบหัวหน้างานการพยาบาลผู้ป่วยอายุรศาสตร์ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ และขั้นตอนการดำเนินการศึกษาและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

4. ผู้ศึกษารวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และแบ่งตามกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

4.1 กลุ่มผู้บริหารและกรรมการ ตามคุณสมบัติที่กำหนด จำนวน 9 คน ซึ่งมีประสบการณ์ในการจัดโครงสร้างการบริหารความเสี่ยงของโรงพยาบาลโดยใช้แนวคำถามเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย กระบวนการการบริหารความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยและผลลัพธ์ของการบริหารความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 45-60 นาที ณ สำนักงานภาควิชาอายุรศาสตร์/สำนักงานฝ่ายการพยาบาล และห้องประชุมของงานการพยาบาลผู้ป่วยอายุรศาสตร์ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

4.2 กลุ่มบุคลากรทางการพยาบาลตามคุณสมบัติที่กำหนด จำนวน 30 คน ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติการพยาบาลที่ต้องมีการบริหารความเสี่ยง ได้แก่ ระดับพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 12 คนโดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มๆละ 6 คน ระดับผู้ช่วยพยาบาลจำนวน 12 คนโดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มๆละ 6 คน และระดับพนักงานช่วยการพยาบาลจำนวน 6 คนจำนวน 1 กลุ่ม ผู้ศึกษาแนะนำตัว ขอความร่วมมือ ชี้แจงวัตถุประสงค์ พัททภัยสิทธิ์ หลังได้รับอนุญาตให้เก็บข้อมูลโดยการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมอง ซึ่งกิจกรรมทำในเวรเช้า วันราชการช่วงเวลา 15:00 น.-16:00 น. ใช้ระยะเวลาประมาณ 45-60 นาที ณ ห้องประชุมของงานการพยาบาลผู้ป่วยอายุรศาสตร์ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โดยใช้แนวคำถามเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย กระบวนการการบริหารความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยและผลลัพธ์ของการบริหารความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย รวมทั้งข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

5. เมื่อสิ้นสุดการสัมภาษณ์หรือการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมองแต่ละครั้ง ผู้ศึกษาทำการทบทวนข้อมูล เพื่อตรวจสอบความเข้าใจที่ตรงกันกับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งกล่าวขอบคุณทุกครั้ง

6. เมื่อการสัมภาษณ์หรือการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมองเสร็จในแต่ละครั้ง ผู้ศึกษาได้ทำการถอดเทปและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ อย่างละเอียด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามหลักสถิติ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ข้อมูลจากเอกสาร และสารสนเทศนำมาจัดระเบียบและจำแนกวิเคราะห์เนื้อหาในแต่ละส่วนและวิเคราะห์เนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกัน
3. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มระดมสมอง นำข้อมูลมาจัดระเบียบ และจำแนกวิเคราะห์เนื้อหาในแต่ละส่วนและวิเคราะห์เนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้อง เพื่อสรุปเป็นประเด็นในเรื่องที่วิเคราะห์